

DOSSIER ORANJEHOTEL

WERKVORM: STRAFBAAR OF NIET?

KORTE OMSCHRIJVING WERKVORM

De werkvorm 'Strafbaar of niet' vormt samen met de werkvorm 'De weg naar het Oranjehotel' de introductie voor een bezoek aan het Oranjehotel in Scheveningen. De werkvormen kunnen zowel gecombineerd als los in de klas worden gedaan.

In deze werkvorm staat de vraag centraal: waarom kwamen mensen in het Oranjehotel terecht? Aan de hand van een casus ontdekken de leerlingen hoe de rechtsstaat voor de Duitse bezetting functioneerde en hoe deze veranderde na de Duitse bezetting.

LEERDOELEN

Aan het einde van deze werkvorm kunnen de leerlingen...

- de gevolgen van de opkomst van het nazisme en de bezetting van Nederland beschrijven
- de rol die het Oranjehotel innam ten tijde van de Duitse bezetting beschrijven
- begrijpen waarom mensen gevangene in het Oranjehotel werden
- begrijpen wat het aantasten van een rechtsstaat betekent voor de vrijheid van burgers

DUUR

30 minuten

BENODIGD MATERIAAL

- Het werkblad 'Strafbaar of niet?'
- De PowerPointpresentatie 'Strafbaar of niet?'

WAT DOET U?

Stap 1

Ter introductie vertelt u aan de hand van de PowerPointpresentatie in het kort dat de rechtsstaat door de Duitse bezetting deels wegviel en er nieuwe, Duitse wetten kwamen. Wie deze wetten overtrad, kon gevangene worden genomen. Burgers werden niet langer door de overheid beschermd. Het Oranjehotel was de bekendste Duitse gevangenis in Nederland. De leerlingen zullen zelf gaan ontdekken welke gevolgen de nieuwe Duitse wetten hadden voor het leven in Nederland tijdens de bezetting.

Stap 2

U geeft de leerlingen individueel of per tweetal (afhankelijk van de groepsgrootte) een kaartje.

Hierop staat in één zin een casus vermeld: een bepaalde actie of handeling. Vertel de leerlingen dat ze hun zin goed moeten lezen.

Stap 3

Verdeel het klaslokaal in twee delen. De ene kant van de ruimte noemt u 'vrijheid', de andere kant van de ruimte noemt u 'gevangenis'. De leerlingen beginnen de opdracht in het midden van de ruimte.

De leerlingen gaan zich eerst inleven in de situatie vóór 1940, ofwel voor de Duitse bezetting. De leerlingen moeten op basis van deze informatie bepalen: is wat op hun kaartje staat strafbaar of niet?

U kunt het op twee manieren spelen. De eerste manier is door af te tellen, waarna de leerlingen tegelijkertijd hun keuze maken: is de zin die zij hebben strafbaar of niet? Bespreek vervolgens alle casussen met de groep: staan zij aan de goede kant? Zijn er twijfelgevallen? En vinden de leerlingen dit rechtvaardig?

De tweede manier is door de zinnen op de kaartjes één voor één te bespreken en vervolgens hun keuze te laten maken.

Stap 4

De leerlingen gaan zich nu inleven in de situatie ná 1940, ofwel tijdens de Duitse bezetting. De leerlingen maken opnieuw een keuze. Vervolgens bespreekt u de situaties weer met de leerlingen: wie staat er nu aan een andere kant, en staan zij daar juist? Waarom is deze keuze gemaakt? En zijn er uitzonderingen te bedenken?

Stap 5

Ter nabeschouwing kunt u met de leerlingen bespreken welke kaartjes hen het meest aanspreekt, of welke hen het meest heeft verrast. U kunt vertellen dat in het Oranjehotel allerlei verschillende soorten mensen gevangen zaten: verzetsstrijders, maar ook Joden en Jehova's Getuigen, politieke gevangenen en mensen die vanwege een economisch delict werden vastgezet, zoals zwarthandelaren.

OVERZICHT KAARTJES STRAFBAAR OF NIET?

OMSCHRIJVING	VÓÓR 1940	NÁ 1940	TOELICHTING
1. Je vermoordt iemand	strafbaar	strafbaar	Zowel voor als na 1940 strafbaar
2. Je steelt honderd gulden	strafbaar	strafbaar	Zowel voor als na 1940 strafbaar
3. Je legt je werk neer en gaat staken	niet strafbaar	strafbaar	Tijdens de Duitse bezetting gold een stakingsverbod voor alle arbeiders
4. Je versiert je fiets met Oranje vlaggen	niet strafbaar	strafbaar	Tijdens de Duitse bezetting was het verboden uitingen van Oranjegezindheid te tonen
5. Je gaat met je vrienden naar de bioscoop	niet strafbaar	niet strafbaar	Zowel voor als na 1940 niet strafbaar, tenzij je Joods was
6. Je luistert naar de Engelse radio	niet strafbaar	strafbaar	Tijdens de Duitse bezetting was het luisteren naar buitenlandse radiozenders illegaal
7. Je luistert naar de Duitse radio	niet strafbaar	strafbaar	Tijdens de Duitse bezetting was het verboden om een radio in bezit te hebben
8. Je maakt een grapje over Adolf Hitler	niet strafbaar	strafbaar	Tijdens de Duitse bezetting was het beledigen van de Führer strafbaar
9. Je fietst om tien uur 's avonds naar huis	niet strafbaar	strafbaar	Tijdens de Duitse bezetting golden op veel plaatsen een tijd lang een avondklok: het was verboden 's avonds naar buiten te gaan
10. Je gaat naar school	niet strafbaar	niet strafbaar	Zowel voor als na 1940 niet strafbaar, tenzij je Joods was
11. Je gaat naar de winkel om een stuk kaas te kopen	niet strafbaar	niet strafbaar	Zowel voor als na 1940 niet strafbaar (na 1940 waren wel voedselbonnen nodig)
12. Je hebt huisdieren	niet strafbaar	niet strafbaar	Zowel voor als na 1940 niet strafbaar
13. Je bent Jehova's Getuige	niet strafbaar	strafbaar	Tijdens de Duitse bezetting werden Jehova's Getuigen vervolgd
14. Je vervalst identiteitspapieren	strafbaar	strafbaar	Zowel voor als na 1940 strafbaar
15. Je richt je eigen politieke partij op	niet strafbaar	strafbaar	Tijdens de Duitse bezetting was de NSB de enige politieke partij die mocht bestaan

WERKBLAD: STRAFBAAR OF NIET?

Je hebt iemand vermoord

Je hebt honderd gulden gestolen

Je legt je werk neer en gaat staken

Je hebt je fiets versierd met Oranje vlaggen

Je gaat met je vrienden naar de bioscoop

Je luistert naar de Engelse radio

Je luistert naar de Duitse radio

Je maakt een grapje over Adolf Hitler

Je mag om tien uur 's avonds naar je huis fietsen

Je mag gewoon naar school

Je kan naar de winkel om een stuk kaas te kopen

Je mag huisdieren houden

Je bent Jehova's Getuige

Je hebt identiteitspapieren vervalst

Je richt je eigen politieke partij op